

Emne Revision af snitflader mellem Århus Kommune og Region Midtjylland

Til Høringsparterne

Kopi til

Den 1. februar 2008

Århus Kommune har i kraft af sin størrelse gode muligheder for at favne en meget bred vifte af tilbud på det sociale område. Derfor har kommunen også jævnligt henvendelser fra borgere, der har brug for hjælp til alle typer af forskellige sociale tilbud. Også de mest specialiserede problemstillinger, hvor der er tale om dobbeltdiagnoser eller meget sjældne lidelser, forekommer med relativt stor hyppighed i så stor en kommune som Århus.

Århus Kommune ønsker at skabe tryghed for borgerne. Sikkerhed for at der altid er let og direkte adgang til et relevant tilbud, som er tilpasset den enkeltes behov. I tilbudet til den enkelte er det vigtigt at skabe helhed, nærhed og sammenhæng i indsatsen.

Omlægningerne i forbindelse med strukturreformen har betydet, at Århus Kommune på det sociale område og specialundervisningsområdet har overtaget 57 institutioner fra Århus Amt. Dermed har kommunen fået såvel myndighedsansvar som det direkte driftsansvar for den største del af indsatsen. Der er på den baggrund allerede sket en reorganisering internt i kommunen. Der er dog fortsat brug for udvikling og nytænkning, før en endelig opbygning af den samlede indsats er på plads.

For at sikre, at der opnås den bedste samlede tilrettelæggelse af indsatsen på det sociale område og specialundervisningsområdet, har der i Århus Kommune været nedsat en tværmagistratslig arbejdsgruppe. Arbejdsgruppen har haft til opgave at lave en faglig analyse af de eksisterende snitflader til Region Midtjylland og i forlængelse heraf komme med anbefalinger til eventuelle ændringer.

Arbejdsgruppen har set på, hvilken organisering der ud fra faglige hensyn kan give den bedste hjælp til de berørte borgere og deres familier. Efter strukturreformen har Region Midtjylland overtaget 10 institutioner, som er beliggende i Århus Kommune. Det har været ar-

Århus Kommune

Magistratsafdelingen for Sociale
Forhold og Beskæftigelse

Magistratsafdelingen for
Sundhed og Omsorg

Magistratsafdelingen for
Børn og Unge

Sagsnummer:

Sagsbehandlere:
Karin Storr (MSO)
Hans Sloth Kristoffersen (MBU)
Jesper Christiansen (MSB)
Jimmi Joensen (MSB)

Telefon:
8940 2000

bejdsgruppens opgave at komme med anbefalinger i forhold til, om nogle af disse institutioner skal hjemtages. Desuden har arbejdsgruppen skullet komme med anbefalinger i forhold til udvikling af nye tilbud i kommunen og den fortsatte anvendelse af tilbud udenfor Århus Kommunes eget regi.

Hensigten har været at se området i et langsigtet perspektiv. Da hjemtagelse af tilbud vil ske med virkning fra 1. januar 2009, vil der være mulighed for, at de tilbud, som hjemtages, kan være med til at påvirke opbygningen og udviklingen af den fremadrettede tilrettelæggelse af indsatsen i Århus Kommune. Institutionernes ekspertise og faglige kompetence kan inddrages i den sammenhængende indsats.

Sammen med de regionale tilbud, der bliver hjemtaget til kommunen, følger en forpligtelse om at stille tilbudet til rådighed for de øvrige kommuner i regionen i det omfang, det fastlægges i den årlige rammeaftale. I visitationen bliver der hverken for institutioner i regionen eller for institutioner, der er hjemtaget til kommunen, taget hensyn til om en borger kommer fra hjemkommunen eller fra en anden kommune. Det enkelte tilbud vil således skulle hjælpe den samme kreds af borgere - i Århus Kommune og i andre kommuner - uanset om tilbudet overgår til kommunen eller forbliver i regionen.

For en del af de tilbud, som ønskes hjemtaget er der brug for et samarbejde med det psykiatriske eller somatiske sygehusvæsen. Adgang til at kunne trække på lægefaglig ekspertise har i varierende omfang betydning for tilrettelæggelse af de daglige ydelser til borgerne. Dette nødvendige samarbejde med sundhedsvæsenets pædiatriske, psykiatriske og somatiske ekspertise vil kunne fastholdes på samme niveau uafhængigt af, om et tilbud forbliver i regionen eller det hjemtages til kommunen. Det er udførligt beskrevet i lovgrundlaget vedr. strukturreformen, at sundhedsydelserne leveres på samme vilkår. Der er således ingen grund til, at regionen driver et antal institutioner på det sociale område, for at de kan indgå som mellemlid mellem kommunerne og sygehusvæsenet.

På baggrund af den faglige analyse af de eksisterende snitflader mellem Århus Kommune og Region Midtjylland anbefales det, at følgende tilbud forbliver i Region Midtjyllands regi:

- Misbrugscenter Midtjylland
- Tale og Høreinstitutet

For følgende regionale tilbud anbefales det, at de bliver hjemtaget til Århus Kommune med virkning fra 1. januar 2009:

- Tuesten Huse
- Atriumhuset
- Børn og Unge Centret Rehabilitering, Århus afd.
- Fenrishus
- Rådgivningscentret
- Holmstrupgård (driftsoverenskomst)
- Høskoven
- Center for Syn og Kommunikation

En hjemtagelse af de ovennævnte tilbud kan give en række fordele både for de borgere, der konkret modtager hjælp fra de pågældende tilbud, og for borgere, der modtager tilbud fra andre kommunale tilbud.

Århus Kommune har allerede på nuværende tidspunkt en række forskellige tilbud på alle de berørte hovedområder. Samlet har alene Århus Kommunes Socialforvaltning - inden overtagelsen af institutioner fra regionen - driftsansvar for ydelser inden for en økonomisk ramme på 1,3 mia. kroner. Der er således et meget stort potentiale i forhold til at udbygge det faglige samarbejde og udveksle metoder og specialiseret viden.

Region Midtjylland driver døgntilbud med i alt 1.271 pladser

- 293 pladser for børn og unge
- 82 pladser på forsorgs- og misbrugsområdet
- 510 pladser for voksne handicappede
- 286 pladser for sindslidende

Århus Kommune driver døgntilbud med i alt 1.526 pladser

- 377 pladser for børn og unge
- 230 pladser på forsorgs- og misbrugsområdet
- 770 pladser for voksne handicappede
- 149 pladser for sindslidende

- Der kan udformes skræddersyede tilbud, der er afpasset til den enkelte borgers behov. Disse tilbud kan etableres som mellemformer mellem de mindst indgribende (tidligere kommunale) og de mest omfattende (tidligere amtslige) tilbud.
- Der kan i tilbudet til de enkelte borgere tilrettelægges en bedre overgang fra de mest indgribende tilbud til mindre indgribende tilbud i lokalområdet.
- Ekspertisen i de mest specialiserede tilbud kan bedre benyttes af og formidles til en bredere faglig kreds.
- Samarbejdsrelationer imellem varetagelsen af myndighedsopgaven og driften af de enkelte tilbud kan styrkes.
- Hjemtagelse af specialiserede tilbud fra Regionen vil give bedre basis for at etablere alternativer i de tilfælde, hvor der i dag alene er mulighed for placering i isolerede enkeltmandsløsninger.

Disse fordele har i varierende omfang betydning for de forskellige tilbud, som ønskes hjemtaget til Århus Kommune. Derudover har det betydning, at der ved en overtagelse skabes sikkerhed omkring de enkelte tilbuds driftsgrundlag. Der er i mange kommuner et ønske om at opnå en højere grad af selvforsyning. Hvis mange kommuner vælger at etablere egne tilbud, kan det betyde, at det faglige grundlag for regionens tilbud kan blive udtyndet. Med en forankring i den bredere faglige ramme, som Århus Kommune kan tilbyde, vil der være større sikkerhed for fastholdelsen af det faglige miljø. Dermed vil der også i sidste ende blive større tryghed for den enkelte ansatte i tilbudet.

Det er af stor betydning, at der indenfor alle områder eksisterer en mangfoldighed af tilbud. Der er brug for at sikre gode valgmuligheder, så den enkelte borger kan få netop det tilbud, som er det mest egnede. Kommunen har derfor ikke noget ønske om at blive fuldstændigt selvforsynende. Tværtimod er det en styrke, at der findes både specialiserede og mindre indgribende tilbud i såvel kommunalt regi som under regionen, samt selvejende tilbud og private opholdssteder og plejefamilier. Århus kommune vil også fremadrettet benytte eksterne tilbud ved regionerne og ved andre kommuner.

Borgere fra de øvrige kommuner, som i dag anvender pladser på tilbudene, vil fortsat kunne optages på tilbudene i samme omfang som i dag. De forskellige tilbud har, uanset om de forbliver i regi af regionen eller de overgår til kommunen, de samme muligheder for at betjene borgere inden for og uden for Århus Kommune.

Beslutning om overdragelse

Århus Kommune har i henhold til Servicelovens § 186 mulighed for at overtage regionale tilbud, som er beliggende i kommunen. På byrådets anmodning skal Regionsrådet udarbejde et udkast til aftale mellem Regionsrådet og Århus Kommune. Beliggenhedskommunen overtager aktiver og passiver, rettigheder og pligter samt ansatte, der er knyttet til varetagelsen af tilbudet. Med overtagelsen af et regionalt tilbud følger en forpligtelse om at stille tilbudet til rådighed for de øvrige kommuner i regionen i det omfang, det fastlægges i den årlige rammeaftale.

Enhver kommunalbestyrelse i regionen kan ifølge Servicelovens § 187 anmode om, at en kommunes ønsker i forhold til hjemtagelse af regionalt drevne tilbud drøftes i Kontaktudvalget, hvor såvel regionen som de enkelte kommuner er repræsenteret. Kontaktudvalget skal endvidere på eget initiativ mindst én gang i hver valgperiode drøfte, om der

i regionen er sociale tilbud, som mere hensigtsmæssigt kan overgå til beliggenhedskommunen.

Selvejende institutioner

For selvejende institutioner, som har driftsoverenskomst med en region, gælder at beliggenhedskommunen ikke uden videre kan vælge at overtage tilbudet (driftsoverenskomsten), som det ellers er tilfældet med de øvrige regionalt drevne institutioner. Bestyrelsen for den selvejende institution kan dog vælge at indgå driftsoverenskomst med en anden myndighed end regionen, når den nuværende driftsoverenskomst udløber.

Bestyrelsen for den selvejende institution Holmstrupgård har allerede overfor Århus Kommune tilkendegivet, at den eksisterende driftsoverenskomst med Region Midtjylland ønskes videreført. Det er alene bestyrelsen for en selvejende institution, der kan beslutte om de vil sige ja tak til Århus Kommunes tilbud om at tegne driftsoverenskomst. Ud fra en faglig vurdering er der imidlertid et stærkt ønske om, at der kan opnås en tættere relation i form af en organisatorisk tilknytning.

Tilbudet beskrives nærmere i afsnittet om tilbud til udsatte Børn og Unge.

Tilbud med afdelinger i flere kommuner

En del af institutionerne indgår i en organisatorisk sammenhæng med tilbud beliggende udenfor Århus Kommune. Konkret er der tale om Børn og Unge Centret Rehabilitering (det tidligere Småbørnscenter), Rådgivningscentret, Center for Syn og Kommunikation og den selvejende institution Holmstrupgård.

Århus Kommune kan på baggrund af lovgivningen vælge alene at overtage den del af tilbudene, som er beliggende i Århus Kommune. Det er dog en forudsætning, at afdelingen kan fungere som et selvstændigt tilbud, samt at der ikke er tale om et brud på et samlet behandlingsforløb.

Århus Kommune er indstillet på, at indgå i et tæt samarbejde med Region Midtjylland og med kommunerne, så der er sikkerhed for, at alle enheder har et bæredygtigt grundlag. Det gælder både for de enheder, der hjemtages til kommunen, og de, der forbliver i regionen eller eventuelt overgår til en anden kommune, at de skal kunne fungere som selvstændige tilbud.

I afsnittene om de enkelte institutioner er der en nærmere beskrivelse af, hvor der er underafdelinger eller på anden måde en organisatorisk tilknytning til en anden enhed.

Stabsmedarbejdere i regionen

I henhold til Servicelovens § 186, stk. 3 indtræder Århus Kommune i tilfælde af hjemtagelse af regionale tilbud i alle regionens rettigheder og forpligtelser og overtager de ansatte, der er tilknyttet varetagelsen af tilbudet - herunder også det administrative personale. Centralt placerede stabsmedarbejdere i Region Midtjylland, hvis arbejdsopgaver er direkte knyttet til de enkelte tilbud, overgår ligeledes til Århus Kommune. Den endelige fordeling af medarbejdere vil skulle aftales mellem Region Midtjylland og Århus Kommune.

I den takst, som kommunerne i dag betaler for at benytte de regionale tilbud, er indeholdt et overheadbidrag til finansiering af centrale stabsmedarbejdere. Takstberegningen er den samme, uanset om tilbud er forankret i kommunen eller i regionen, og der er således samme økonomiske dækning for de administrative medarbejdere, som måtte overgå til Århus Kommune sammen med de hjemtagne tilbud.

Tilbud efter Lov om specialundervisning for voksne

Kommunikationscentrene – Center for Syn og Kommunikation og Tale og Høreinstitutet – drives efter Lov om specialundervisning for voksne. En del af centrenes tilbud ydes imidlertid som specialrådgivning efter serviceloven. Ved hjemtagelse af et tilbud på kommunikationsområdet gælder, at det samlede tilbud skal overtages, uanset hvilken lov de enkelte dele drives efter. De overtagne tilbud vil fortsat skulle stilles til rådighed for de kommuner, som hidtil har kunnet anvende dem.

Økonomiske konsekvenser

Der vil i forbindelse med hjemtagelse af tilbud ikke være tale om ændringer i serviceniveau. Der er derfor som udgangspunkt heller ingen økonomiske konsekvenser forbundet med at hjemtage tilbud fra regionen.

Hjemtagelse af tilbud fra Region Midtjylland vil forbedre mulighederne for at anvende ekspertise og ressourcer på en fleksibel måde, så brugere og pårørende kan opleve den bedst mulige service indenfor den givne økonomiske ramme.

Der er i mange kommuner et ønske om at opnå en højere grad af selvforsyning. Hvis mange kommuner vælger at erstatte et tilbud med egne ydelser, kan det indebære en økonomisk risiko for tilbudet.

Som udgangspunkt er denne problemstilling den samme, uanset om et tilbud hjemtages eller det forbliver i regionen. I tilfælde af vigende belægning vil det være en naturlig del af driftsherrens rolle løbende at skulle foretage de nødvendige kapacitetstilpasninger. Med en forankring i den bredere faglige ramme, som Århus Kommune kan tilbyde, vil der imidlertid være større sikkerhed for et stabilt grundlag for det faglige miljø. Dermed vil der også blive større tryk for den enkelte ansatte i tilbudet.

1. Området for socialpsykiatri

Århus Kommune har en målsætning om, at indsatsen på det socialpsykiatriske område skal hjælpe borgere med en sindslidelse og disses familier til at leve en selvstændig tilværelse på egne præmisser.

Der lægges vægt på livskvalitet og på at indsatsen så vidt muligt sker i det miljø, den pågældende er vant til at færdes i. Det er ligeledes kommunens målsætning, at indsatsen skal opleves som sammenhængende og helhedsorienteret.

For at opfylde målsætningen arbejdes der målrettet med etablering af mindre indgribende indsatser samt med et øget fokus på en styrket Recovery-indsats.

Derudover tages der udgangspunkt i en række faglige kriterier for den fremtidige drift af botilbud:

- Der skal være kvalificerede og differentierede tilbud til de vidt forskellige behov, som borgere med sindslidelse har;
- Der skal være forsyningssikkerhed, således at Århus kommune kan råde over det nødvendige antal pladser;
- Det skal i videst muligt omfang være muligt for Århus Kommune at påvirke indhold og udvikling i de tilbud, hvor der benyttes et stort antal pladser.

Århus Kommune har en bred befolkningssammensætning, og der er dermed en volumen og en forskellighed i sagerne, som gør det muligt at varetage såvel drift som udvikling af alle typer tilbud på det socialpsykiatriske område. Disse faglige overvejelser medfører et ønske om

at drive flest mulige tilbud selv med henblik på at kunne tilbyde kommunens borgere hele viften af socialpsykiatriske tilbud.

Sammenhæng i indsatsen

Det vurderes overordnet set, at en hjemtagelse af de regionale socialpsykiatriske tilbud Tuesten Huse og Atriumhuset vil bidrage til en opfyldelse af områdets målsætning om at bedre brugernes vilkår, idet der gives mulighed for en bedre sammenhæng i indsatsen samt mulighed for specialisering og læring på tværs af områdets boformer.

Tuesten Huse

Tuesten Huse er et botilbud for svært sindslidende, som næsten udelukkende benyttes af Århus-borgere (pt. 15 ud af i alt 16 pladser). Det vil være helt naturligt for Århus Kommune at hjemtage tilbudet, idet Tuesten Huse passer fint ind i den eksisterende tilbudsvifte.

Ved at hjemtage Tuesten Huse til Århus Kommune sikres en mere naturlig snitflade på det socialpsykiatriske område, hvor regionen i dag kun har ganske få tilbud. Der vil ligeledes uvægerligt blive tale om en mere tryk og afklaret hverdag for personalegruppen med en permanent forankring i kommunalt regi.

Tuesten Huse

- Længerevarende botilbud efter Servicelovens § 108.
- Sigter på rehabilitering af personer med svær psykisk sygdom og sociale kontaktvanskeligheder.
- Budget: Nettobudgettet udgør ca. 9,1 mio. kr.
- Medarbejdere: Ca. 15.
- Normeret til 16 beboere. Tilbudet planlægges udvidet med 3 døgnpladser.
- Århus Kommune benytter pt. 15 af tilbudets pladser. I 2007 er det kun Århus Kommune, som har visiteret til tilbudet.

Det anbefales derfor, at Århus Kommune med henvisning til Servicelovens § 186 overtager driften af Tuesten Huse med virkning fra 1. januar 2009.

Atriumhuset

Atriumhuset er et botilbud, som sigter på støtte og behandling af personer med en svær psykisk lidelse kombineret med en misbrugsproblematik (dobbeltdiagnose). Århus Kommuner benytter i øjeblikket 70-75 % af tilbudets 14 pladser.

Ved at hjemtage Atriumhuset ønsker Århus Kommune blandt andet at sikre et sammenhængende tilbud i forhold til personer med dobbeltdiagnose. Tilbudet vil udgøre et godt supplement til de nuværende kommunale tilbud Midtbyen (forsorgstilbud), Støttekontakt-personordningen, Sletten og udrykningsteamet.

Der vil ligeledes være perspektiver i at lade Atriumhuset indgå i et samspil med Århus Kommunes almene misbrugsindsats via indsatsen på forsorgs- og misbrugsområdet.

Da Århus Kommune oplever at skulle tilbyde en indsats overfor et stigende antal personer med dobbeltdiagnose, vil Atriumhusets metodeudvikling ved hjemtagelse indgå naturligt i forhold til at præge den forestående opkvalificering af den generelle indsats indenfor dobbeltdiagnoseproblematikken i kommunen.

Ved at lade driften af Atriumhuset, hvor Århus Kommune køber så stor en andel af pladserne, som det er tilfældet, overgå til kommunalt regi, vil der uden tvivl blive tale om en mere naturlig snitflade mellem regionens og kommunens opgavevaretagelse på det socialpsykiatriske område. Medarbejderne vil efter alt at dømme opleve det som en mere tryk og langtidsholdbar forankring.

Ved en hjemtagelse af Atriumhuset kan den psykiatrifaglige ekspertise, som sundhedsvæsenet stiller til rådighed, fastholdes på et uændret niveau.

Det anbefales på baggrund af ovenstående faglige vurdering, at Århus Kommune med henvisning til Servicelovens § 186 overtager driften af Atriumhuset med virkning fra 1. januar 2009.

Udviklingsperspektiver

Udover at hjemtage Tuesten Huse og Atriumhuset har Århus Kommune på det socialpsykiatriske område et ønske om at udvikle fagligt velkvalificerede tilbud indenfor en række områder, for eksempel i forhold til personer med selvskadende adfærd, herunder spiseforstyrrelse samt tilbud særligt rettet mod etniske minoriteter med socialpsykiatriske problemstillinger.

Selvom Århus Kommune fremadrettet ønsker at etablere en række mere specialiserede tilbud i eget regi, vil det dog i alle tilfælde fortsat være den faglige vurdering, der er afgørende for det endelige valg af tilbud. Århus Kommune vil derfor fortsat benytte pladser udenfor kommunen, når der er borgere, der har behov for et tilbud, som vi

Atriumhuset

- Længerevarende botilbud efter Servicelovens § 108.
- Sigter på støtte og behandling af personer med en svær psykisk lidelse kombineret med en misbrugsproblematik.
- Budget: Ca. 7,8 mio. kr. (2008-p/l) ifølge takstbilaget til rammeaftalen for 2008.
- Medarbejdere: Ca. 15.
- Normeret til 14 beboere.
- Århus Kommune benytter pt. 10 af tilbudets pladser. I 2007 har Århus Kommune tegnet sig for 87 % af visitationerne til tilbudet.

ikke selv har mulighed for at tilvejebringe, eller hvis andre faglige hensyn begrundet det.

2. Området for Børn og Unge med handicap

I forhold til både børn og unge med handicap og socialt udsatte familier, børn og unge følger Århus Kommune en række generelle principper. Principperne er valgt med udgangspunkt i et ønske om at den enkeltes behov i enhver situation skal tilgodeses bedst muligt:

- Familierne skal kunne få et passende, individuelt tilrettelagt tilbud til deres barn uden ventetid.
- Der tilbydes en bred vifte af specialiserede indsattstyper, hvor børnene og de unge trives og får de bedste muligheder for at udnytte deres ressourcer.
- Der tilbydes en indsats i Århus-området, så netværk og kontakt til familie så vidt muligt kan opretholdes.
- Familier og netværk inddrages aktivt i forløbet.
- Alle indsattstyper dokumenteres bedst muligt med henblik på metodeudvikling.

De omtalte principper stiller en række krav til organisering og udvikling af Århus Kommunes indsats.

Sammenhæng i indsatsen

Det vurderes overordnet set, at Århus Kommune ved at hjemtage Børn og Unge Centret Rehabiliterings afdeling i Århus (Småbørnscentret) og Fenrichus vil kunne understøtte ønsket om at fremme den lokale helhedsorienterede indsats i form af at tilbyde en bred vifte af specialiserede indsattstyper.

Ved at hjemtage de to tilbud vil Århus Kommune ligeledes kunne drage fordel af institutionernes faglige kompetencer i forhold til at udvikle de specialiserede tilbud, som kommunen i forvejen råder over på handicapområdet.

Børn og Unge Centret Rehabilitering (BUCR), Århus-afdelingen

BUCR består af et døgntilbud i Hedensted samt rehabiliteringstilbud i henholdsvis Århus, Skanderborg, Randers og Viborg. Tilbudet består af afdelinger, som indtil strukturreformen eksisterede som selvstændige enheder. I praksis var tilbudenens optageområde begrænset til det respektive nærområde.

I forbindelse med regionens overtagelse af det daværende Småbørnscentret (BUCR's Århus-afdeling) blev enheden organisatorisk lagt ind under døgntilbudet i Hedensted (Engvejens Døgn- og Aflastningstilbud), idet en afgørelse fra Socialministeriet slog fast, at en rådgivningsydelse skulle placeres under et af de øvrige tilbud for at kunne opnå en regional forankring. I praksis er de fire rehabiliteringstilbud dog selvstændige enheder.

Århus Kommunes andel af det samlede BUCR udgjorde i 2007 ca. en tredjedel (34,7 %) i form af abonnementsaftaler. Det tidligere småbørnscenter, som Århus Kommuner ønsker at hjemtage, servicerer dog stort set udelukkende århusborgere. Århus Kommune ønsker at indgå i en konstruktiv dialog omkring fremtiden for de øvrige afdelinger. Der vil eventuelt kunne blive tale om samarbejdsaftaler med de øvrige kommuner i forhold til driften, hvis der herfra ligeledes måtte være et ønske om at hjemtage tilbudene.

Den del af Århus-afdelingen, som udfører indtægtsdækket virksomhed indenfor informations- og kommunikationsteknologi – den såkaldte IKT-afdeling – servicerer en lang række øvrige kommuner, herunder også kommuner udenfor Region Midtjylland. Der er ikke tale om en kerneydelse for rehabiliteringstilbudet, men Århus Kommune ønsker under alle omstændigheder at fortsætte det eksisterende samarbejde med de øvrige kommuner på uændrede vilkår.

Århus Kommune ønsker at hjemtage Småbørnscentret med henblik på at etablere et "handicaphus" for børn og unge. Hensigten er at samle den faglige viden i én enhed, så forældre til børn og unge med handicap har én indgang til tilbudene på området. I den forbindelse er det vigtigt at holde sig for øje, at børn og unge med handicap i første instans møder kommunen. Det vil derfor være af stor betydning for familien til det barn, som fødes med et handicap, at kommunen har mulighed for allerede fra første færd enten at tilbyde et specialiseret tilbud indenfor handicapområdet eller at skabe de bedst tænkelige rammer for en overgang til og inkludering i normalsystemet.

**Børn og Unge Centret Rehabilitering, Århus-afdelingen
(Småbørnscentret)**

- Tilbud efter Servicelovens § 67, stk. 3.
- Børn og Unge Centret Rehabilitering har rehabiliteringstilbud i Århus, Viborg, Ry og Randers. Tilbudene er af praktiske årsager organisatorisk forankret under et døgntilbud i Hedensted. Afdelingen i Århus servicerer i et vist omfang de øvrige afdelinger administrativt.
- Tilbyder rådgivning, vejledning og behandling af småbørn med handicap.
- Placeret på MarselisborgCentret, hvor Århus Kommune i forvejen har en række øvrige tilbud.
- Budget: Nettobudgettet udgør ca. 8,8 mio. kr.
- Medarbejdere: 17.

Den specialviden, som i dag findes på Småbørnscentret, vil kunne anvendes bredt i Århus Kommune. Dels via tætte samarbejdsrelationer til kommunens øvrige specialiserede tilbud og dels til kommunens tilbud indenfor normalområdet i regi af Magistratsafdelingen for Børn og Unge.

Et handicaphus, der inkluderer Småbørnscentret, vil kunne sikre en koordineret indsats inden for følgende centrale opgaver:

- *Specialviden samt rådgivning og vejledning* om tilbud på handicapområdet.
- *Udredning og behandling* af børn med handicap.
- *Mellemformer* med borgeren i centrum i forhold til skole, dagtilbud, uddannelses- og beskæftigelsestilbud, overgang til tilbud i på voksenhandicapområdet og samarbejde med eksterne samarbejdspartner (sygehuse, psykiatri og private tilbud).
- *Kommunikation og netværk* i form af opbygning og vedligeholdelse af en handicapportal på Århus Kommunes hjemmeside med oplysninger om tilbud, ny viden om behandlingsindsats og udvikling inden for de forskellige typer handicap mv.
- *Uddannelse* til medarbejdere på institutioner og socialcentre, samt kurser til forældre og pårørende.
- *Koordinerende funktion* i forhold til børn, der rammes af en erhvervet hjerneskade.

I forbindelse med en hjemtagelse af Småbørnscentret kan den pædiatriske ekspertise, som sundhedsvæsenet stiller til rådighed, fastholdes på et uændret niveau.

Det anbefales på baggrund af ovenstående faglige vurdering, at Århus Kommune med henvisning til Servicelovens § 186 overtager driften af Småbørnscentret (Børn og Unge Centret Rehabiliterings afdeling i Århus) med virkning fra 1. januar 2009.

Fenrishus

Fenrishus er en specialiseret døgninstitution med tilknyttet specialbørnehave, som benyttes af svært hjerneskadede børn med svære fysiske handicaps. Århus Kommune tegnede sig i 2007 for ca. 44 % af visitationerne til tilbudet. Århus Kommune agter efter en hjemtagelse af Fenrishus fortsat at samarbejde med de øvrige kommuner om pladstilbud, ligesom det sker på de øvrige specialiserede institutioner, kommunen i dag driver. Som eksempel kan nævnes Århus Kommunes

specialiserede tilbud Heimdal, som i dag sælger ca. halvdelen af døgnpladserne til andre kommuner.

De børn og unge, der bor på Fenrishus, er stærkt handicappede og familierne er ofte meget belastede af svære og langvarige plejeopgaver. Ved at hjemtage Fenrishus vil Århus Kommune kunne tilbyde disse familier en komplet vifte af tilbud. På sigt er det ambitionen, at denne faglige bredde kombineret med en høj grad af specialisering skal føre til udvikling af nye støtteformer og aflastningstilbud, så familierne få mulighed for at vælge andre og mindre indgribende løsninger end døgnanbringelse i (dele af) perioden frem til barnets overgang til voksenalderen.

Fleksibilitet i forhold til valget af indsats, effektiv koordination af indsatsen i hele forløbet samt sammenhæng i forhold til den indsats, som Århus Kommune allerede i dag yder disse familier (skole og dagtilbud) vil i den forbindelse være nøgleord for de berørte familier.

Målgrupperne til døgninstitutionerne Stensagergården og Birkebakken, samt i mindre grad daginstitutionen Skovbrynet, som alle i forvejen drives af Århus Kommune, ligger i forlængelse af målgruppen til Fenrishus. Ved at hjemtage Fenrishus vil der i højere grad end i dag kunne etableres et tæt samarbejde mellem disse fire tilbud og opnås en mere fleksibel opgaveløsning. Der vil endvidere kunne skabes en bedre overgang til tilbud indenfor voksenområdet for målgruppen på Fenrishus, da Århus Kommune allerede i dag kan tilbyde hele viften af tilbud på voksenområdet – fra de mindst indgribende bofællesskaber til de mest specialiserede boformer samt i form af voksenspecialundervisningstilbud.

Det er endvidere Århus Kommunes ønske, at Fenrishus i regi af Handicaphuset får en koordinerende funktion i forhold til indsatsen til børn og unge med erhvervet hjerneskade. Århus Kommune kan i dag ikke alene sikre en sådan koordination.

Den faglige ekspertise, som findes på Fenrishus, vil ligeledes kunne anvendes bredere i kommunens støtte til børn og familier med handi-

Fenrishus

- Døgn- og daginstitution for børn og unge med svært fysisk og psykisk handicap og stort plejebæhov, efter Servicelovens § 67, stk. 1-3.
- Tilbyder rådgivning, vejledning og behandling af småbørn med handicap.
- Tæt samarbejde med børnelæger fra Skejby Sygehus.
- Budget: Ca. 24,4 mio. kr. (2008-p/l) ifølge takstbilaget til rammeaftalen for 2008.
- Medarbejdere: 47.
- 20 (døgn) + 7 (dag). Planlægges udvidet med hhv. 4 døgn- og 4 dagpladser.
- Århus Kommune benytter pt. 6 døgnpladser og 4 dagpladser svarende til en helårsudgift på ca. 12,7 mio. kr. Århus Kommune har i 2007 tegnet sig for 50 % af visitationerne til tilbudet.

cap, idet man har specialviden om støtte til børn og unge med stort plejebehov. Mange familier mangler i dag redskaber til at håndtere de særlige udfordringer, som barnet eller den unge med handicap kræver i hjemmet.

Region Midtjylland planlægger at udvide Fenrishus med henholdsvis 4 døgn- og 4 dagpladser udenfor den eksisterende matrikel. Da Århus Kommune ønsker at sætte fokus på og opkvalificere døgntilbud til børn og unge med handicap vil planen om oprettelse af 4 nye døgnpladser indgå som en naturlig del af udviklingen på området.

I forbindelse med en hjemtagelse af Fenrishus kan den pædiatriske ekspertise, som sundhedsvæsenet stiller til rådighed, fastholdes på et uændret niveau.

Det anbefales på baggrund af ovenstående faglige vurdering, at Århus Kommune med henvisning til Servicelovens § 186 overtager driften af Fenrishus med virkning fra 1. januar 2009.

Udviklingsperspektiver

En hjemtagelse af henholdsvis Småbørnscentret og Fenrishus skal ses som et centralt led i Århus Kommunes ønske om styrke den enkelte families mulighed for deltagelse i samfundslivet samt at sikre helhed i indsatsen for det enkelte barn/unge i form af etablering af flere specialiserede tilbud lokalt. Tilbudenes nærhed vil give bedre mulighed for et tæt samspil med kommunens øvrige tilbud. I forhold til dag- og skoletilbud vil desuden kunne opnås en større helhed i indsatsen og bedre mulighed for at etablere fleksible løsninger tilpasset den enkelte families behov.

Århus Kommune har i dag anbragt et betydeligt antal børn og unge med nedsat fysisk og psykisk funktionsevne på tilbud i andre kommuner, socialpædagogiske opholdssteder eller i Region Midtjylland. I første kvartal 2007 anvendte Århus Kommune således ca. 50,75 døgn- og aflastningspladser.

Det vil indenfor den nuværende udgiftsramme være muligt at tilgode-se familiernes ønsker om lokale, højt specialiserede tilbud igennem en omlægning i retning af flere lokale tilbud.

Konkret indgår det i overvejelserne at oprette 25 døgnpladser og 3 aflastningspladser til målgruppen af børn og unge med nedsat fysisk og psykisk funktionsevne. Set i sammenhæng med byrådets beslut-

ning om at afvikle den eksisterende venteliste til døgn- og aflastnings-tilbud for børn med handicap, som blev gennemført som led i budget-forliget for 2008, svarer dette til etablering af i alt 53,75 helårspladser. Der forventes ikke at skulle ske hjemtagning af børn og unge, der allerede er anbragt i tilbud uden for kommunen, da de omtalte pladser forventes tilvejebragt i takt med nye visitationer på området.

3. Området for udsatte Børn og Unge

Århus Kommunes mål i forhold til den indsats, der ydes til udsatte børn og unge, er social inklusion med særligt fokus på støtte i lokalområdet. Ved at fokusere på støtte i lokalområdet er det hensigten, at børnene kan fastholdes i deres familie, daginstitutioner, skoler og fritidstilbud, og at forældrene i vidt omfang kan opretholde tilknytningen til arbejdsmarkedet. Det er endvidere af afgørende betydning, at der hurtigt kan sættes ind med en målrettet indsats, og Århus Kommune har et stærkt ønske om selv at kunne sikre, at der ikke er ventetid til et passende tilbud.

Sammenhæng i indsatsen

Det vurderes overordnet set, at en hjemtagelse af Rådgivningscentret og den selvejende døgninstitution Holmstrupgård vil understøtte Århus Kommunes mulighed for at sætte ind med en hurtig og effektiv indsats i forhold til børn og unge med psykiatriske vanskeligheder.

Rådgivningscentret

Rådgivningscentrets Århus-afdeling er en selvstændig enhed, som yder en specialiseret indsats i forhold til bl.a. seksuelle overgreb, svære kriser og psykiatrinære problemstillinger. Udover afdelingen i Århus er der afdelinger i Viborg Kommune og Skanderborg Kommune. Afdelingen i Skanderborg Kommune er tilknyttet institutionen Himmelbjerggården direkte, mens de to øvrige afdelinger også formelt er forankret organisatorisk under institutionen.

Baggrunden for denne organisatoriske konstruktion er ligesom for Småbørnscentret, at Socialministeriet som led i strukturreformen slog fast, at en rådgivningsydelse skulle placeres under et af de øvrige tilbud for at kunne opnå en regional forankring. I praksis er der dog tale om selvstændige enheder. Århus Kommune ønsker at indgå i en konstruk-

Rådgivningscentret

- Tilbud efter Servicelovens § 67, stk. 1-3.
- Tilbyder ambulante behandlingsforløb i forbindelse med seksuelle overgreb, svære kriser og psykiatrinære problemstillinger samt supervision og undervisning til andre professionelle.
- Tilbudet er beliggende på Langenæs Allé i bygninger som ejes af Århus Kommune.
- Budget: Nettobudgettet udgør ca. 6,6 mio. kr.
- Medarbejdere: 14.

tiv dialog omkring den videre drift af afdelingen i Viborg. En videreførelse af det eksisterende samarbejde vil være en oplagt mulighed, uanset om driften af Viborg-afdelingen fremadrettet skal ske i regi af region eller kommune.

Rådgivningscentrets ydelser udgør i dag et supplement til Århus Kommunes egen indsats som ansvarlig myndighed i de mest komplicerede og specielle børne-/familiesager, som ofte har snitflader til det psykiatriske område for børn og unge. Kerneopgaven på Rådgivningscentret består i udredning, behandling og rådgivning til familier i komplicerede sager hvor børn og unge, har været udsat for seksuelle overgreb eller som udviser seksuelt grænseoverskridende adfærd overfor andre børn. Rådgivningscentret laver også udredning og behandling i forhold til børn og unge med angst, tvang, depressive og psykosomatiske symptomer samt udviklingsforstyrrelser.

Den specialiserede viden, Rådgivningscentret er i besiddelse af, vil være en vigtig faktor i udviklingen af Århus Kommunes kapacitet indenfor psykiatriområdet for børn og unge. Dette er et område, hvor Århus Kommune som følge af lange ventelister i vid udstrækning mangler mulighed for at iværksætte en hurtig og fleksibel indsats, der kan sættes ind i lokalmiljøet til gavn for det enkelte barn/den enkelte unge. Århus Kommune har under alle omstændigheder behov for at udvikle et tilbud på dette område og en hjemtagelse af det nuværende regionale tilbud vurderes i den sammenhæng at være den bedste løsning for alle parter.

Udviklingen af indsatsen på psykiatriområdet i Århus Kommune skal også ses i sammenhæng med den kriminalitetsforebyggende indsats. Unge kriminelle har ofte "psykiatriske vanskeligheder" og dermed et behandlingsbehov, som Århus Kommune i dag ikke kan opfylde på tilfredsstillende vis. Udviklingen af psykiatriområdet i Århus Kommune, herunder hjemtagelse af Rådgivningscentret, vil være et vigtigt udgangspunkt for en styrkelse af indsatsen overfor unge kriminelle. Det anbefales på baggrund af ovenstående faglige vurdering, at Århus Kommune med henvisning til Servicelovens § 186 overtager driften af Rådgivningscentret med virkning fra 1. januar 2009.

Holmstrupgård

Holmstrupgård er et selvejende døgntilbud for unge normalt begavede børn med svære psykiatriske lidelser. Tilbudet er særligt målrettet unge med selvdestruktiv adfærd, unge som er i risiko for at udvikle

personlighedsforstyrrelser, unge med traumer mv. samt unge, som befinder sig i psykiatriens grænseland.

Hovedafdelingen er placeret i Århus Kommune, men tilbudet har herudover en række mindre afdelinger i Viborg (7 døgnpladser) samt i Randers og Silkeborg (midlertidige projektpladser).

Bestyrelsen for Holmstrupgård har i brev af 20. november 2007 overfor Århus Kommune tilkendegivet, at den eksisterende driftsoverenskomst med Region Midtjylland ønskes videreført.

Skulle det i løbet af den igangværende proces lykkes at nå til enighed med bestyrelsen om at indgå driftsoverenskomst i forhold til Århusafdelingen, er Århus Kommune indforstået med, at der skal findes en fleksibel løsning i forhold til videreførelsen af de øvrige afdelinger.

Aktuelt kan Århus kommune ikke få dækket det efterspurgte behov for psykiatrisk specialviden indenfor børne- og ungeområdet. Ved at indgå driftsoverenskomst med Holmstrupgård vil muligheden for udbygning af døgntilbud til den nævnte målgruppe kvalificeres betydeligt samtidig med at indsatsen for unge i Århus Kommune med psykiatriske eller psykiatrinære problemstillinger vil kunne styrkes, så der kan gives et tilbud uden ventetid. Da Århus Kommune under alle omstændigheder har behov for at udvikle et tilbud på dette område, vurderes den bedste løsning for alle parter at være en samarbejdsaftale mellem Århus Kommune og bestyrelsen for den selvejende institution.

I Århus kommune arbejdes aktuelt med udbygningen af psykiatrinære dagtilbud til unge, herunder særligt tilbud til unge med dobbeltdiagnoser. Ved inddragelse af den psykiatriske specialviden, som Holmstrupgård er i besiddelse af, vil Århus kommunes udbygning af mellemformer blive yderligere kvalificeret og den lokale indsats for unge med psykiatrinære problemstillinger styrket. Der vil endvidere kunne opnås en bedre koordinering af overgangen til tilbud indenfor henholdsvis det socialpsykiatriske område og voksenhandicapområdet i Århus Kommune, når de unge er fyldt 18 år.

Der er til Holmstrupgård knyttet en intern skole. Børnene på Holmstrupgård er som altovervejende udgangspunkt svagere end bør-

Holmstrupgård

- Selvejende ungdomspsykiatrisk døgntilbud under Jysk Børneforsorg – etableret efter Servicelovens § 67.
- Målgruppe: unge fra 14 år med svære psykiatriske lidelser af skizofren karakter, spise- eller personlighedsforstyrrelse, organisk betingede vanskeligheder og kontaktvanskeligheder.
- Budget: Nettobudgettet udgør ca. 42,5 mio. kr.
- Medarbejdere: 95.
- Normering: 47 døgnpladser og 36 dagpladser.
- Århus Kommune benytter pt. 23 døgnpladser svarende til en helårsudgift på 21,0 mio. kr. (2007).

nene i de øvrige specialtilbud, der i dag drives af Århus Kommune. Der er dog en snitflade til Langagerskolen, idet der kan forekomme børn, som ikke kan håndteres på Langagerskolen, og som med fordel i en periode vil kunne modtage dagundervisning på Holmstrupgård. I forlængelse heraf vil en driftsoverenskomst mellem Århus Kommune og Holmstrupgård give gode muligheder for samarbejde mellem Holmstrupgård og Langagerskolen, dels om konkrete brugere og dels om personaleudvikling.

Hvis der indgås driftsoverenskomst med Holmstrupgård kan den psykiatrifaglige ekspertise, som Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center i Risskov stiller til rådighed, fastholdes på et uændret niveau.

På baggrund af ovenstående gennemgang vurderes det hensigtsmæssigt at undersøge muligheden for at indgå driftsoverenskomst med den selvejende institution Holmstrupgård med virkning fra den 1. januar 2009 eller snarest muligt derefter.

Udviklingsperspektiver

Udover en hjemtagelse af henholdsvis Rådgivningscentret og Holmstrupgård ønsker Århus Kommune at etablere tilbud til målgruppen af børn og unge med mentalt retardering i lettere grad samt komplekse vanskeligheder af social, emotionel og intellektuel karakter. Målgruppen placerer sig i grænseområdet mellem handicapområdet og udsatteområdet og er karakteriseret ved, at de ud over deres mentale retardering har en eller anden form for gennemgribende udviklingsforstyrrelse kombineret med omsorgssvigt. Der er tale om børn og unge, hvor karakteren og kompleksiteten af vanskelighederne gør en langvarig støttende indsats nødvendig og hvor undervisningstilbudet med fordel kan gives i forlængelse af døgnopholdet i form af intern skole.

Århus Kommune ønsker fremadrettet at etablere et døgntilbud til målgruppen i eget regi, så det i højere grad end i dag bliver muligt for de pågældende børn og unge at opretholde en kontakt til familien og nærmiljøet. Ved etablering af et tilbud til de 7-15-årige indenfor målgruppen vil der samtidig kunne skabes grundlag for samspil med de øvrige tilbud til udsatte børn og unge i Århus kommune. Dette giver yderligere mulighed for at styrke sammenhængskraften og helheden i indsatsen over for det enkelte barn og dennes familie og netværk. Århus Kommune har pt. 15 børn i den skolepligtige alder inden for denne målgruppe, som modtager et tilbud uden for kommunen.

Århus Kommune har allerede i dag den faglige ekspertise, som kræves for at varetage opgaven med den omtalte målgruppe, idet døgninstitutionen Bøgholt på såvel det faglige som det personalemæssige felt vil kunne varetage opgaven.

4. Området for voksenhandicap

Tilbud til voksne handicappede retter sig imod udviklingshæmmede, autister og personer med fysiske handicap. Fælles for tilbudene er, at de ydes på baggrund af følgende værdier:

- Brugeren skal have maksimal indflydelse på eget liv og understøttes i at forvalte sit liv bedst muligt på baggrund af egne kompetencer;
- Udgangspunktet for den pædagogiske indsats er den største grad af accept af det enkelte menneske;
- Udgangspunktet for indsatsen i alle bo- og aktivitetstilbud på området er, at den enkelte bruger altid skal have den bedst mulige og mindst indgribende ydelse;
- Tilbudene skal etablere et miljø, hvor omsorg og pleje understøtter den pædagogiske og læringsmæssige indsats, og giver den optimale støtte til et værdigt liv og udvikling af den enkelte bruger.

På voksenhandicapområdet er der brug for en bred vifte af tilbud, som kan dække borgernes meget forskelligartede og til tider meget specialiserede behov. Indsatsen skal overordnet styrke de voksne handicappedes muligheder for at realisere personlige ønsker til livsudfoldelse og livskvalitet igennem undervisning, træning, udvikling, omsorg og pleje. Der er brug for løbende at følge op på, om tilbudsviften er dækkende for de voksne handicappedes behov, så der de rette ydelser kan tilbydes til rette tid.

På området for voksenhandicap arbejdes fremadrettet for at:

- Udvikle den samlede vifte af bo- og levemiljøer samt aktivitets- og undervisningstilbud, så der altid er et tilbud, der er afpasset efter den enkeltes behov.
- Etablere fleksible tilbud, der kan justeres, ændres og/eller specialiseres afhængig af efterspørgslen.
- Tilbudene skal tilpasses og udvikles i dialog med brugere, pårørende, interesseorganisationer, sagsbehandlere, pædagoger og speciallærere.

Sammenhæng i indsatsen

De specialer, som i dag løses af kommunens egne botilbud på voksenhandicapområdet, er bl.a. multihandicap med stort plejebehov, udviklingshæmmede med psykiatrisk overbygning samt stort set hele autismspektret. Til voksne med hjerneskade og fysiske handicaps tilbydes allerede nu en bred vifte af bo- og bostøttetilbud, herunder bofællesskaber til bedre fungerende samt et bofællesskab på Stefanshjemmet til svært skadede med fysiske tillægshandicaps. Tilbud om rehabilitering i eget hjem er under udvikling som et pilotprojekt.

For at kvalificere fagligheden og gennemføre en målrettet visitation på området arbejdes på etablering af et *neuroteam*, som også vil kunne levere faglige udredninger og supervision til andre østjyske kommuner, som pga. få sager ikke selv har det tilstrækkelige fundament til at udvikle denne ekspertise. Ud over disse bo- og aktivitetstilbud, er der desuden etableret undervisning for senhjerneskedede.

Høskoven

Der er et stort behov for at forbedre det samlede behandlings- og træningstilbud til hjerneskedede, så der bliver en ubrudt og velkoordineret behandlingsskæde. For hver enkelt person, der rammes af en hjerneskade, er der tale om et unikt forløb, hvor hjælpen løbende skal afpasses efter skadens omfang og karakter, samt hvor store og hvor hurtige fremskridt der opnås i behandlingen.

I behandlingsforløbet indgår en række forskellige behandlings- og træningstilbud, som følger op efter udskrivning fra sygehuset. Personer med gennemgribende skader visiteres ofte til optræning på Hammel Neurocenter, mens andre med mindre indgribende skader udskrives til eget hjem, hvor de modtager forskellige kommunale tilbud om genoptræning. Hvis hjerneskaden er meget gennemgribende vil der dog også kunne være tale om en indskrivning i et kommunalt botilbud for hjerneskedede (Stefanshjemmet/ Solbakken).

Udskrivning fra Hammel Neurocenter sker enten til et fortsat genoptræningsforløb (typisk 10 måneder) på Høskoven eller til eget hjem med specialiseret neuropædagogisk bostøtte. Ofte understøttes optræningen af et forløb i neurounders-

Høskoven

- Botilbud efter Servicelovens § 107, uddannelses- og aktivitetstilbud efter §§ 103-104 samt bostøttetilbud efter §§ 83-85.
- Boligerne er nyindrettede - ombygget i perioden 2005-06.
- Målgruppe: unge voksne med hjerneskade og fysiske handicap.
- Budget: Nettobudgettet udgør ca. 45 mio. kr.
- Medarbejdere:
- Normering: 39 (døgn) og 104 (dag).
- Århus Kommune benytter pt. 28 døgn- og 60 dagtilbudsplasser på tilbudet.

visning på Lyngåskolen. De hjemmeboende vil derudover modtage praktisk bistand og hjemmesygepleje fra kommunen.

For personer med lettere hjerneskader vil der beskæftigelsesmæssigt kunne henvises til et forløb i Hjerneskadecentret, evt. understøttet af forskellige indsatser fra beskæftigelsesområdet. Er skaden af sværere karakter vil man kunne følge tilbud på et af kommunens aktivitetscentre.

Århus Kommune ønsker at styrke koordineringen af indsatsen, som er på linje med koordineringen i det tidligere Neuroteam i Århus Amt. I den forbindelse er Høskovens tilbud meget væsentlige for at kunne etablere en ubrudt kæde af behandlingstilbud.

En hjemtagelse af Høskoven vil medføre en bedre sammenhæng i indsatsen i form af mere sammenhængende og tværgående forløb for målgruppen. Desuden vil der være bedre mulighed for at dække behovet for afklaringspladser og boliger til yngre senhjerneskadede

Det er borgere fra Århus Kommune, der benytter ca. 75 % af Høskovens faste pladser, mens de resterende pladser bruges af borgere fra andre kommuner både fra nærområdet og fra andre landsdele. I Høskovens træningsgruppe kommer 100 % af borgerne fra Århus Kommune.

Høskoven er et specialiseret tilbud, som formentligt kun i meget begrænset omfang vil være udsat for vigende søgning, fordi andre kommuner vælger at etablere egne tilbud.

Det anbefales på baggrund af ovenstående faglige vurdering, at Århus Kommune med henvisning til Servicelovens § 186 overtager driften af Høskoven med virkning fra 1. januar 2009.

Udviklingsperspektiver

Udover hjemtagelse af Høskoven og den udviklingsmulighed, som derved åbner sig i forhold til at forbedre det samlede tilbud til senhjerneskadede, har Århus Kommune en række andre udviklingsperspektiver indenfor Voksenhandicapområdet.

I samarbejde med den selvejende institution Stefanshjemmet planlægges en udbygning med 17 almene boliger til målgruppen af relativt velfungerende beboere, som i dag er bevilget en handicaphjælperord-

ning. Målgruppen vil i en almen bolig kunne drage fordel af de pleje- og omsorgstilbud, som kan tilbydes primært i aften og nattetimerne.

I forhold til gruppen af udviklingshæmmede og personer med autisme vil Århus Kommune tilstræbe at videreudvikle og udbygge de nuværende fleksible tilbud og specialer. I forlængelse heraf ønsker Århus Kommune at udvikle tilbud til domsanbragte udviklingshæmmede samt botilbud til ældre demente udviklingshæmmede. I forhold til domsanbragte er behovet oftest akut, og det er derfor vigtigt at have de nødvendige handlemuligheder til rådighed. Desuden ønskes udbudet af korttidspladser i form af aflastning, samt skolehjemspladser i sammenhæng med den nye 3-årige ungdomsuddannelse udviklet.

De nuværende tilbud, Stefanshjemmet og Solbakken, opfylder sammen med hjælperordningen som udgangspunkt Århus Kommunes behov for tilbud til lidt ældre voksne senhjerneskadede, samt yngre fysisk handicappede.

Århus Kommune ønsker at udvide pladstallet til multihandicappede bl.a. af hensyn til at sikre en god overgang for beboere fra børneområdet (Birkebakken og Fenrichus). Desuden arbejdes der på, at handicappede, der ikke brug for særligt specialiserede tilbud, i stigende grad kan modtage tilbud tæt på deres eget lokalområde.

Ud fra fremtidige behov og den konkrete faglige udvikling på kommunens bocentre vil der kunne udvikles andre specialer. Der er derimod ikke i første omgang planer om at udvikle specialpladser til meget små målgrupper som døv-blinde eller udviklingshæmmede døve og syns-handicappede. På disse områder ønskes i stedet et tæt samarbejde med de kommuner, som har overtaget driften af de nævnte specialtilbud fra Århus Amt.

Århus Kommune har heller ikke planer om at udvikle tilbud til udviklingshæmmede med en voldsom udadrettet adfærd, da denne opgave fortsat vil kunne løses bedst på Sølund, som har det fornødne beredskab til rumme beboere af denne type.

5. Stofmisbrugsområdet

Kommunalreformen har haft en betydelig indflydelse på opgaveløsnings omfang på Århus Kommunes forsorgs- og misbrugsområde. På området varetages således en bred vifte af opgaver inden for både kommune- og landsdækkende forsorgstilbud til hjemløse samt behandlingstilbud til alkohol- og stofmisbrugere.

Århus Kommune har tradition for at varetage misbrugsbehandlingen i eget regi, idet man historisk har udført misbrugsbehandlingen inden for kommunens grænser på vegne af det tidligere Århus Amt. Center for Misbrugsbehandling i Århus Kommune varetager derfor i dag langt størsteparten af stofmisbrugsbehandlingen for borgere fra Århus Kommune.

Sammenhæng i indsatsen

Århus Kommunes Center for Misbrugsbehandling har siden 1. januar 2007 forestået såvel den sociale som den medicinske behandling af stofmisbrugere. Center for Misbrugsbehandling har ca. 500 brugere i behandling, hvoraf hovedparten er opioidmisbrugere, som sideløbende med den sociale behandling er i medicinsk behandling. Uanset typen af misbrug er udgangspunktet for behandlingsarbejdet en handleplan baseret på en grundig udredning af brugernes individuelle forhold. Denne udredning afspejler tit, at misbrugerne ofte også er socialt, psykiatrisk og somatisk dårligt fungerende.

Center for Misbrugsbehandlings indsats er organisatorisk opdelt i en rådgivning, som udreder og afklarer brugerne til videre behandling. Tilbudsviften er bred og rummer ambulant behandling, for-, døgn- og efterbehandling, visitation og indstilling til substitutionsbehandling, familiebehandling, opsøgende arbejde, rådgivning i forhold til forebyggende indsatser blandt unge og prostituerede samt medicinsk behandling (ordination og udlevering af substitutionsmedicin). Hertil kommer midlertidige projekter, herunder den nyetablerede sundhedsklinik, som har til formål at bedre sundhedstilstanden for de allerdårligst stillede stofmisbrugere samt formidle kontakten til det etablerede sundhedssystem for denne målgruppe.

Misbrugscenter Midtjylland

Region Midtjyllands Misbrugscenter er geografisk tæt placeret på Århus Kommunes Center for Misbrugsbehandling. Århus Kommune benytter i dag ikke pladser på Misbrugscentret, idet tilbudet pt. alene

servicerer de omkringliggende kommuner, som ikke selv har specialiserede tilbud på området.

Misbrugscentret tilbyder ligesom Center for Misbrugsbehandling en bred vifte af ydelser. Der foretages udredning og forslag til handleplan, ambulant misbrugsbehandling og medicinsk understøttet substitutionsbehandling, sundhedsfaglige ydelser, tilrettelæggelse af døgnbehandling, konsulent- og supervisionsbistand i forhold til planlægningen af lokalt kommunalt forankrede stofmisbrugstilbud. De to tilbud forestår således en næsten identisk opgavevaretagelse.

Det vurderes på baggrund af ovenstående ikke hensigtsmæssigt at hjemtage det regionale Misbrugscenter Midtjylland til Århus Kommune.

Misbrugscenter Midtjylland

- Behandlingstilbud efter Sundhedslovens § 101.
- Målgruppe: personer med et oplevet problematisk misbrug af illegale rusmidler.
- Målgruppen er omfattet af den lovfæstede behandlingsgaranti på sundhedsområdet.
- Tilbudets samlede nettobudget for 2008 udgør ca. 8,4 mio. kr. Heri er dog inkluderet bo- og efterbehandlingstilbudet Hvilstedhus.
- Normering: 122 behandlings- og 6 døgnpladser.
- Århus Kommune benytter ikke tilbudet.

Udviklingspotentiale

Den generelle tendens på området er, at kommunerne søger specialiseret viden i stofmisbrugsbehandlingen med henblik på at optimere indsatsen for den gruppe af borgere, som efterspørger ydelsen. Det betyder, at mindre kommuner frem for at etablere egne behandlingstilbud henvender sig til større kommuner, som har en udbygget og specialiseret indsats. Der vurderes derfor at eksistere et interessant udviklingsperspektiv for Center for Misbrugsbehandling i forhold til at udbygge betjeningen af omegnskommunerne - en betjening som man allerede i dag forestår for Samsø Kommune.

6. Kommunikationsområdet (syns-, tale- og hørehandicap)

Region Midtjylland overtog i forbindelse med strukturreformen 3 institutioner på Kommunikationsområdet. Dels Synscentralen (i dag Center for Syn og Kommunikation) og dels Taleinstituttet og Hørecentralen, som siden er blevet organiseret med en samlet ledelse under navnet Tale- og Høreinstituttet.

Kommunikations- og synsområdet omfatter både børn og voksne og målgruppen er meget forskelligartet. Både med hensyn til graden af handicap og karakteren af de ydelser som efterspørges. Nogle personer kan kompenseres så godt for deres funktionsnedsættelse, at de

kan leve en næsten normal tilværelse, mens andre er så invaliderede af deres handicap, at deres tilværelse slet ikke kan sammenlignes med andres.

Indenfor både syns- og kommunikationsområderne kan der være brug for specialrådgivning og hjælpemidler.

Århus Kommune ønsker at styrke specialrådgivningsområdet, således at der i større grad foretages helhedsvurderinger og helhedsløsninger i de mere specialiserede sager. Det vurderes, at Hjælpemiddelcentralen Århus og Center for Syn og Kommunikation i et tæt samarbejde vil udgøre et stærkt rådgivningsorgan, der kan give brugerne den bedst mulige hjælp og støtte.

En styrkelse af specialrådgivningsområdet vil betyde:

- Et samlet udrednings- og rådgivningsforløb
- Et mere sammenhængende og smidigt sagsforløb
- Større mulighed for helhedsvurderinger og løsninger

Center for Syn og Kommunikation

Center for Syn og Kommunikation tilbyder ydelser til blinde og svagsynede børn og voksne.

Indsatsen består i vid udstrækning af udredning, vejledning, undervisning samt afprøvning og opfølgning i anvendelsen af forskellige optiske hjælpemidler.

Ydelserne tilbydes indenfor områderne for småbørn, ungdom, folke- og specialskoler, voksen og udviklingshæmmede, uddannelses- og arbejdsmarkedet, aktivitets- og samværstilbud, bostøtte samt administration af optikområdet.

Center for Syn og Kommunikation har flere snitflader med Hjælpemiddelcentralen, som overgik til Århus Kommune i forbindelse med strukturreformen. Hjælpemiddelcentralen rådgiver blandt andet, i lighed med Center for Syn og Kommunikation, om teknologiske kommunikationshjælpemidler og CCTV'er. Derudover rådgiver Hjælpemiddelcentralen indenfor områderne mobilitet og boliger.

Center for Syn og Kommunikation

- Målgruppe: blinde og svagtseende børn og voksne.
- Formålet med Center for Syn og Kommunikations indsats er at begrænse og afhjælpe følgerne af nedsat syn hos alle blinde og svagsynede.
- Ydelserne retter sig mod hele livsforløbet og er karakteriseret ved et højt specialiseret fagligt niveau med en tværfaglig indsats fra synskonsulenter, optikere og øjenlæger.
- Budget: Nettobudgettet udgør ca. 13,1 mio. kr.
- Medarbejdere: 29.

En hjemtagelse af Center for Syn og Kommunikation vil betyde en organisatorisk og på sigt en fysisk sammenlægning af de to institutioner. Ved en sammenlægning kan der peges på flere fordele:

- Mulighed for tværfagligt samarbejde i de sager, hvor der er behov herfor, hvilket giver bedre udredninger og helhedsvurderinger – og dermed et bedre samlet rådgivningsforløb
- Entydigt for den enkelte borger hvortil der skal rettes henvendelse. I dag er flere borgere irriteret/forvirret over, hvilken af institutionerne hvortil der skal rettes henvendelse
- Et sammenhængende forløb

Samtidig vil der være mulighed for at skabe et attraktivt fagligt miljø i Århus Kommune, f.eks. ved at etablere kontakt mellem CSK's småbørnsskønsulenter og småbørnseksperter i Videncenter for Rådgivning og Specialpædagogik i Magistratsafdelingen for Børn og Unge.

Center for Syn og Kommunikation har i dag et tæt samspil med sundhedsvæsenet. Dette samarbejde forventes naturligvis opretholdt også ved en hjemtagelse.

Ved hjemtagelse af Center for Syn og Kommunikation vil ydelserne stadig skulle sælges til alle interesserede kommuner, herunder Århus Kommune. Der vil i den sammenhæng blive udarbejdet klare retningslinier, således at Århus Kommune vil være kunde på lige fod med andre kommuner. Befolkningsgrundlaget vil med salget til kommuner stadig være stort og være med til at sikre det høje specialistniveau – også for borgere med sjældne lidelser.

For kommunerne vil hjemtagelsen betyde, at ydelser til specialrådgivning indenfor hjælpemidler og synsområdet kan købes samlet et sted.

Det forventes, at flere kommuner i fremtiden udvikler egne tilbud, som erstatter dele af Center for Syn og Kommunikations ydelser. Denne udvikling vil ske uanset om tilbudet overgår til kommunen eller forbliver i Regionen. Enkelte ydelser er dog så højt specialiserede, at det vil være svært at løse opgaverne uden den specialiserede kompetence som er på Center for Syn og Kommunikation.

Center for Syn og Kommunikation vil opleve en mere sikker forankring i Århus Kommune, idet kommunen har et befolkningsgrundlag som giver institutionen en vis driftssikkerhed og dermed en større sikkerhed for fastholdelse af det faglige miljø. Ved fortsat organisatorisk foran-

kring i Region Midtjylland vil institutionen opleve usikkerhed omkring, hvilke ydelser kommunerne (herunder også Århus Kommune) vælger at hjemtage. De usikre driftsbetingelser i regionen kan betyde utryghed for de ansatte, og derved være med til at udhule det højt specialiserede niveau.

For Århus Kommune vil hjemtagelse også betyde, at Center for Syn og Kommunikation kan overtage myndighedsopgaven og træffe konkrete afgørelser. Dette vil forenkle og forkorte sagsbehandlingstiden for borgere i Århus Kommune.

Center for Syn og Kommunikation har afdelinger i Viborg og Holstebro. De to kommuner har med hjemmel i serviceloven mulighed for at hjemtage afdelingerne, hvis de ønsker dette. Når det er afklaret, hvor de to afdelinger skal forankres, vil Århus Kommune tage kontakt til relevante myndighed med henblik på et tæt samarbejde.

Det anbefales på baggrund af ovenstående faglige vurdering, at Århus Kommune med henvisning til servicelovens § 186 overtager driften af Center for Syn og Kommunikation med virkning fra 1. januar 2009.

Tale og Høreinstitutet

Tale og Høreinstitutet yder udredning, vejledning, rådgivning og undervisning til alle - herunder senhjerneskadede med høre-, sprog-, tale-, læse-, stemme- og stammevanskeligheder. På Tale og Høreinstitutets Ganespalteafdeling behandles desuden alle i Vestdanmark med læbe-ganespalte.

Institutet indgår i et tæt samarbejde med sygehusområdet. Dels er der snitflader i forhold til opererede, udredninger og diagnosticeringer, og dels udfører Tale og Høreinstitutet decideret sundhedsopgaver inden for læbe-kæbe-ganespalteområdet. Det må alt andet lige forventes, at dette samarbejde sikres bedst mulige vilkår, hvis Tale og Høreinstitutet fortsat er forankret i regionen.

Tale og Høreinstitutet betjener borgere fra alle kommuner i det tidligere Århus Amt, og desuden i et vist omfang også borgere uden for dette område. I forhold til nogle af ydelserne kan der være kommuner, som overvejer at udvikle egne tilbud eller at anvende en anden leverandør.

Tale og Høreinstitutet

- Yder tilbud efter såvel Lov om specialundervisning for voksne som Serviceloven.
- Tale og Høreinstitutet tilbyder udredning, vejledning, rådgivning og undervisning til børn, unge og voksne.
- Budget: Nettobudgettet udgør ca. 35,6 mio. kr.
- Medarbejdere: 72.

I forhold til voksenområdet er det aftalt med Region Midtjylland, at borgerne kan henvende sig direkte til Tale- og Høreinstituttet, som prioriterer ressourcerne indenfor den aftalte økonomiske ramme.

I forhold til børn og ungeområdet køber Århus Kommune så få ydelser inden for høreområdet, at en hjemtagelse på det grundlag ikke kan begrundes. Behovet er tilmed faldende, dels fordi Århus Kommune er forpligtet til objektivt at finansiere Fredericiaskolen, og som følge heraf anvender Fredericiaskolens tilbud, og dels fordi det øgede antal cochlearimplanterede børn med tiden afvikler behovet for en række ydelser.

Der er dog en række snitflader mellem Tale og Høreinstituttets tilbud og de normaltilbud, Magistratsafdelingen for Børn og Unge også yder. En hjemtagelse vil dermed potentielt set kunne sikre en bedre sammenhæng imellem brugernes anvendelse af normaltilbud på den ene side og deres anvendelse af specialtilbud på den anden side.

På baggrund af ovenstående gennemgang anbefales det, at Tale og Høreinstituttet forbliver forankret i regionen og således ikke hjemtages af Århus Kommune.

Udviklingsperspektiver

Det vurderes generelt, at ydelserne i forhold til kommunikationshandicappede kræver en meget høj faglig ekspertise. Der kræves en relativt stor driftsenhed for at kunne sikre det fornødne faglige miljø. Der er derfor ingen planer om i større udstrækning at udvikle egne tilbud til syns-, tale- og hørehandicappede.